EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

26. mai 2005 *

Kohtuasjas C-77/04,

mille esemeks on 3. juuni 1971. aasta protokolli 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus alusel Cour de cassation'i (Prantsusmaa) 20. jaanuari 2004. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. veebruaril 2004, menetluses

Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne jt

versus

Zurich España,

Société pyrénéenne de transit d'automobiles (Soptrans),

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues (ettekandja), M. Ilešič ja E. Levits,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kohtujurist: F. G. Jacobs,
kohtusekretär: ametnik K. H. Sztranc,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. detsembri 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne jt, esindaja: *avocat* M. Levis,

— Zurich España, esindajad: *avocat* P. Alfredo ja *avocat* G. Thouvenin,

— Prantsuse valitsus, esindajad: *avocat* G. de Bergues ja *avocat* A. Bodard-Hermant,

— Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: A.-M. Rouchaud-Joët,

olles 24. veebruari 2005. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT L 304, lk 1 ja muudetud tekst lk 77), 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 388, lk 1), 26. mai 1989. aasta konventsiooniga Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 285, lk 1) ja 29. novembri 1996. aasta konventsiooniga Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemise kohta (EÜT 1997, C 15, lk 1); edaspidi „konventsioon"), artikli 6 punkti 2 ja II jaotise 3. jao sätete tõlgendamist.

2 Nimetatud eelotsusetaotlus esitati kohtuvaidluse raames, mille esemeks oli Société pyrénéenne de transit d'automobiles (edaspidi „Soptrans") kindlustusandjate poolt kolmanda osalisega tagatise realiseerimise nõue äriühingu Zurich Seguros, nüüd Zurich España (edaspidi „Zurich") vastu, määramaks kindlaks nende kahe kindlustusandja hüvitiste osade suurused, mida Soptrans võlgneb General Motors Espagne'le (edaspidi „GME").

Õiguslik raamistik

3 Konventsiooni artikli 2 esimene lõik sätestab:

„Konventsiooni sätete kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline asukoht on osalisriigis, selle riigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata."

4 Konventsiooni artikli 6 punkt 2, mis asub konventsiooni II jaotise 2. jaos pealkirjaga „Kohtualluvus erandjuhtudel" on sõnastatud järgmiselt:

„Isiku, kelle alaline asukoht on osalisriigis, võib kohtusse kaevata ka:

[...].

2. kui tegemist on kolmanda osalisega tagatise realiseerimise või muu kolmandate isikutega seotud menetluse puhul, kohtusse, kus menetletakse põhihagi, välja arvatud juhul, kui see on esitatud üksnes selleks, et viia isik välja selle kohtu alluvusest, kes oleks tema asjas pädev;

[...]".

5 Artiklid 7–12a moodustavad konventsiooni II jaotise 3. jao pealkirjaga „Kohtualluvus kindlustusasjade puhul".

6 Konventsiooni artikkel 7 sätestab:

„Kindlustusasjadega seotud asjade puhul tehakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao kohaselt, ilma et see mõjutaks artikli 4 ja artikli 5 punkti 5 kohaldamist."

7 Konventsiooni artikkel 11 sätestab:

„Ilma et see mõjutaks artikli 10 kolmanda lõigu kohaldamist, võib kindlustusandja algatada menetluse üksnes selle osalisriigi kohtus, kus on kostja alaline asukoht, hoolimata sellest, kas tegemist on kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isikuga. [...]"

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

8 Põhikohtuasja vaidlus sai alguse 13. augustil 1990 toimunud õnnetusest parkimisplatsil, kus Prantsusmaal asutatud äriühing Soptrans hoiab uusi autosid.

9 Soptrans oli nendele autodele põhjustatud kahju vastu kindlustatud AXA äriühingute GIE Réunion européenne'is, kes on Union des assurances de Paris õigusjärglane, Winterthuris, kes on Neuchâteloise'i õigusjärglane, Le Continent et Assurances mutuelles de France'is (edaspidi kõik koos „kindlustusandjad"), kellel kõigil on asukoht või filiaal Prantsusmaal.

10 Osa kahjustatud sõidukitest kuulusid GME-le ja olid kindlustatud Hispaanias asutatud äriühingus Zurich. Tribunal de Zaragoza (Hispaania) menetluse raames tehtud kompromissi tulemusena kohustus Soptrans tasuma GME-le 120 000 000 Hispaania peseetat, hüvitamaks viimasele kuulunud sõidukitele tekitatud kahju.

11 Paralleelselt nimetatud menetlusega kaebas Soptrans kindlustusandjad Tribunal de grand instance de Perpignani (Prantsusmaa), et kohustada neid andma tagatist tagajärgede suhtes, mida Hispaania kohtule tema vastu esitatud hagi võib talle kaasa tuua.

12 Kindlustusandjad esitasid omakorda Tribunal de grand instance'ile Prantsuse Code des assurances'i (kindlustusseadustiku) artikli L. 121-4 alusel, mis nägi mitmekordse kindlustuse puhul ette, et kindlustatule makstav kindlustushüvitis jagatakse proportsionaalselt erinevate kindlustusandjate vahel, tagatise realiseerimise nõude Zurichi vastu. Zurich vaidlustas Prantsuse kohtu pädevuse, leides, et äriühingu tegevuskoha järgi peaks asi alluma Tribunal de Barcelonale (Hispaania).

13 Tribunal de grande instance de Perpignan leidis oma 2. veebruari 1999. aasta otsuses, et asi oli Prantsuse kohtute alluvuses konventsiooni artikli 6 punkti 2 alusel.

Zurich kaebas selle otsuse edasi Cour d'appel de Montpellierile, kes leidis, et käesoleval juhul tuleb kohaldada vaid konventsiooni II jaotise 3. jao sätteid, ja leidis, et nimetatud kohtutel puudub pädevus lahendada kindlustusandjate poolt esitatud tagatise realiseerimise nõuet.

14 Kindlustusandjad esitasid seejärel apellatsioonkaebuse Cour de cassationile ühelt poolt sel põhjusel, et mitmekordsel kindlustusel põhinev tagatise realiseerimise hagi ei lange konventsiooni artikli 11 kohaldamisalasse ja teiselt poolt, kuna konventsiooni artikli 6 punktis 2 toodud kohaldamise tingimuste hulgas ei ole märgitud põhinõude ja kolmanda osalisega tagatise realiseerimise nõude vahelise seose olemasolu.

15 Kuna Cour de cassation leidis, et sellises olukorras on kohtuvaidluse lahendamiseks tarvis tõlgendada konventsiooni, otsustas ta kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised kaks eelotsuse küsimust:

„1. Kas kindlustusandjate vahel kolmanda osalisega tagatise realiseerimise või muu kolmandate isikutega seotud menetluse puhul, mis ei põhine edasikindlustuslepingul, vaid väidetavalt mitmekordsel kindlustusel või kaaskindlustusel, kohaldatakse Brüsseli konventsiooni [...] II jaotise 3. jao sätteid?

2. Kas pädeva kohtu määramisel kindlustusandjate vahel kolmanda osalisega tagatise realiseerimise või muu kolmandate isikutega seotud menetluse puhul võib kohaldada artikli 6 punkti 2, ning kui vastus on jaatav, siis kas tuleb rakendada nõuet, et nende kahe menetluse vahel peab olema seos konventsiooni artikli 22 tähenduses või vähemalt, et oleks tõendatud piisav seos nende menetluste vahel, näitamaks, et kohtualluvuse muutmist ei kuritarvitata?"

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

16 Konventsiooni II jaotise 3. jagu käsitleb kohtualluvuse erandjuhtusid kindlustusasjades.

17 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb selle jao sätete ja nende ettevalmistavate materjalide analüüsist, et pakkudes kindlustatule laiemat kohtualluvuse valikut kui kindlustusandjale ning välistades igasuguse võimaluse sõlmida kohtualluvuse kokkulepe viimase kasuks, on need sätted pidanud silmas eesmärki kaitsta kindlustatut, kes on tihtipeale silmitsi tüüptingimustega lepinguga, mille sätted ei ole läbirääkimiste esemeks, ning kes on majanduslikult nõrgemal positsioonil (14. juuli 1983. aasta otsus kohtuasjas 201/82: Gerling jt, EKL 1983, lk 2503, punkt 17, ja 13. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-412/98: Group Josi, EKL 2000, lk I-5925, punkt 64).

18 See majanduslikult nõrgemal positsioonil oleva ja õigusalal vähemkogenud lepingupoole kaitse eesmärk tähendab siiski seda, et sel eesmärgil konventsiooniga ette nähtud kohtualluvuse erandjuhtusid puudutav kord ei laiene isikutele, kelle suhtes see kaitse õigustatud ei ole (eespool viidatud kohtuotsus Group Josi, punkt 65).

19 Käesoleval juhul, nagu nähtub ka Euroopa Kohtule esitatud toimikust, kaebasid kindlustusandjad Zurichi Tribunal de grand instance de Perpignani Prantsuse Code

des assurances'i artikli L. 121-4 alusel, mis võimaldab kindlustusandjal, kes on kindlustatu poolt alustatud menetluses kostjaks, nõuda mitmekordse kindlustuse alusel tagatise realiseerimist teistelt kindlustusandjatelt, saamaks kätte nende osa kindlustatule väljamakstavast kindlustushüvitisest.

20 Sellises olukorras ei ole õigustatud ükski eriline kaitse kindlustuse valdkonna majandus- või kutsetegevuses osalejate vahelistes suhetes, kellest mitte kellegi puhul ei saa eeldada, et ta on teisega võrreldes nõrgemal positsioonil.

21 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 17 õigesti leidis, toetavad seda tõlgendust eelkõige konventsiooni artiklid 8, 10 ja 12, mis peavad selgesti silmas kindlustusvõtja, kindlustatu või kahju kannatanud poole esitatud hagisid, ning nimetatud konventsiooni artikkel 11, mis viitab kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isiku vastu esitatud hagidele.

22 Tegelikult on konventsiooni autorid tuginenud eeldusele, et konventsiooni II jaotise 3. jao sätteid kohaldatakse vaid suhetele, mida iseloomustab menetlusosaliste olukorra tasakaalustamatus, ning seetõttu on nad kehtestanud kohtualluvuse erandjuhtude korra, mis soodustab seda poolt, keda peetakse majanduslikult nõrgemal positsioonil olevaks ja õigusalal kogenematumaks. Pealegi välistab konventsiooni artikli 12 punkt 5 sellise kaitse korra kindlustuslepingute puhul, mille kohaselt on kindlustatul oluline majanduslik jõud.

23 Seetõttu on nii kõnealuste sätete mõtte ja sätte kui ka lõppeesmärgiga kooskõlas järeldus, et asjaomaseid sätteid ei kohaldata kindlustusandjate vahelistele suhetele tagatise realiseerimise nõude osas.

24 Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et konventsiooni II jaotise 3. jao sätteid ei kohaldata kindlustusandjate vahelisele mitmekordsel kindlustusel põhinevale tagatise realiseerimise nõudele.

Teine küsimus

25 Konventsiooni artikli 6 punkti 2 kohaselt võib kolmanda osalisega tagatise realiseerimise või muu kolmandate isikutega seotud menetluse puhul kostja peale kaevata kohtusse, kus menetletakse põhihagi, välja arvatud juhul, kui see on esitatud üksnes selleks, et viia isik välja selle kohtu alluvusest, kes oleks tema asjas pädev.

26 Põhikohtuasjas esitasid kindlustusandjad Soptransi valitud esimese astme kohtule tagatise realiseerimise nõude Zurichi vastu, milles nõuti, et Zurich hüvitaks kõik tema poolt GME vastu esitatud hagi tagajärgedega seonduva.

27 Soptransi ja kindlustusandjate poolt Tribunal de grande instance de Perpignanis esitatud nõudeid tuleb samuti pidada vastavalt põhihagiks ja tagatise realiseerimise nõudeks konventsiooni artikli 6 punkti 2 mõttes.

28 Seda tõlgendust toetab P. Jenard'i ettekanne, mis käsitleb konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1979, C 59, lk 1, 27) ja mille kohaselt tagatise realiseerimise nõuet defineeritakse kui hagi „mille

kostja on suunanud kolmanda isiku vastu eesmärgiga hüvitada sellest menetlusest tulenevaid tagajärgi".

29 Käesoleval juhul jääb konventsiooni artikli 6 punkti 2 rakendamise eelduseks siiski tingimus, et tagatise realiseerimise nõue ei ole esitatud üksnes selleks, et viia isik välja selle kohtu alluvusest, kes oleks tema asjas pädev.

30 Niisiis, nagu ühelt poolt on rõhutanud komisjon ja teiselt poolt kohtujurist oma ettepaneku punktides 32 ja 33, on seose olemasolu põhikohtuasja nende kahe nõude vahel lahutamatult seotud ka tagatise realiseerimise nõude mõistega.

31 Tegelikult eksisteerib olemuslik seos hagi, mis on esitatud kindlustusandja vastu tema poolt kindlustatud juhtumi tagajärgede hüvitamise nõudes, ning menetluse vahel, millega nimetatud kindlustusandja püüab tagada teise kindlustusandja poolset panust, mis peaks katma sama juhtumit.

32 Põhinõuet menetleva siseriikliku kohtu ülesandeks on kontrollida sellise seose olemasolu, kuivõrd ta peab tagama, et tagatise realiseerimise nõue ei ole esitatud üksnes selleks, et viia isik välja selle kohtu alluvusest, kes oleks tema asjas pädev.

33 Sellest järeldub, et konventsiooni artikli 6 punkt 2 nõuab üksnes sellise seose olemasolu, millest piisab nentimiseks, et kohtualluvuse muutmist ei kuritarvitata.

34 Siinkohal tuleb lisada, et tagatise realiseerimise nõude osas piirdub konventsiooni artikli 6 punkt 2 sellega, et määrab kindlaks pädeva kohtu ega puuduta õigupoolest mingil moel vastuvõetavuse tingimusi, ning et menetlusnormide osas tuleb lähtuda siseriiklike kohtute poolt kohaldatavatest siseriiklikest normidest (15. mai 1990. aasta otsus kohtuasjas C-365/88: Hagen, EKL 1990, lk I-1845, punktid 18 ja 19).

35 Siiski ei tohi siseriiklike menetlusnormide kohaldamine kahjustada konventsiooni kasulikku toimet. Kohus ei tohi kohaldada siseriiklike õigusnormidega ette nähtud vastuvõetavuse tingimusi, mille tagajärjeks oleks konventsioonis sätestatud kohtualluvuse korra rakendamise piiramine (eespool viidatud kohtuotsus Hagen, punkt 20).

36 Eespool toodud kaalutlustest lähtuvalt tuleb teisele küsimusele vastata, et konventsiooni artikli 6 punkti 2 kohaldatakse mitmekordsel kindlustusel põhinevale tagatise realiseerimise nõudele niivõrd, kuivõrd põhinõude ja tagatise realiseerimise nõude vahel on seos, mis lubab järeldada, et tegemist ei ole kohtualluvuse muutmise kuritarvitamisega.

Kohtukulud

37 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Kindlustusandjate vahelisele mitmekordsel kindlustusel põhinevale tagatise realiseerimise nõudele ei kohaldata 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades, mida on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta, 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta, 26. mai 1989. aasta konventsiooniga Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise kohta ja 29. novembri 1996. aasta konventsiooniga Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemise kohta, II jaotise 3. jao sätteid.**

2. **Nimetatud konventsiooni artikli 6 punkti 2 kohaldatakse mitmekordsel kindlustusel põhinevale tagatise realiseerimise nõudele niivõrd, kuivõrd põhinõude ja tagatise realiseerimise nõude vahel on seos, mis lubab järeldada, et tegemist pole kohtualluvuse muutmise kuritarvitamisega.**

Allkirjad